

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «**THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION**»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF
CARDINAL STEFAN WYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2020**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.03 – 11.03.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. – Варшава, 2020. – 179 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією – Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	8
Аркатов А. В.	
ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЄ ТА НАУКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ.....	9
Афанасьєва Т. М.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ОДНА З УМОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	12
Біда М. Б.	
ПЛАГІАТ: НАПРЯМКИ ПОДОЛАННЯ У РАМКАХ НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	16
Бутурліна О. В.	
АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА ІНТЕЛЕКТУЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	19
Венгерська Н. С., Малтиз В. В.	
ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ЯК ГОЛОВНИЙ ЗАСІБ ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СТУДЕНТАМИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ЕКОНОМІКА».....	22
Вовк М. З.	
ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ	27
Волошенко М. О., Джежик О. В.	
ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ ДІЙСНОСТІ.....	30
Гопкало Л. М.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	36
Давидова І. В.	
МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	38

2. Абрамова Н. Ю. Проблема плагиата в научных работах / Н. Ю. Абрамова // Научная периодика: проблемы и решения. – 2011. – No 2. – С. 25–28.

3. Калиновський Ю. Ю. Академічна чесність як чинник правового виховання студентської молоді / Ю. Ю. Калиновський // Гілея: науковий вісник. – Київ, 2012. – Вип. 63, No 8. – С. 477–482.

*Афанасьєва Т. М.,
канд. тех. наук, доцент кафедри біоінженерії і води,
Одеська національна академія харчових технологій*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ОДНА З УМОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасне реформування вищої освіти передбачає гарантування якості та постійне її підвищення, формування довіри до системи та закладів вищої освіти [1]. Таке поняття як плагиат не є новим, але розвиток інформаційних технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності в наш час робить питання академічної доброчесності актуальним у використанні закладами освіти та учасниками освітнього процесу [2].

Відповідно до Статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1, 4].

Згідно «Кодексу академічної доброчесності національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» основними принципами та фундаментальними цінностями академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин є:

доброчесність, порядність, прозорість, законність, повага, довіра, справедливість, самовдосконалення, відповідальність та професіоналізм [3, с. 2].

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково–педагогічними та науковими працівниками, а також студентами передбачає: посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково–педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання [1; 4, с. 1].

Міністерством освіти і науки, з метою запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах, курсових та дипломних проектах, авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях та т.п., розроблені «Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» [5].

В українському освітньому та науковому середовищі нажалі часто зустрічаються прояви академічної недоброчесності та плагіату. В першу чергу це стосується студентських рефератів, есе, курсових та дипломних робіт, наукових статей. Треба сказати, що багато хто робить це несвідомо. Більшість не знають як правильно оформити свою роботу, як правильно цитувати та оформляти посилання на роботи інших авторів. А. Штефан формулює також іншу групу причин прояву недоброчесності (плагіату). Серед суб'єктивних причин – лінощі, неспроможність критичного мислення, брак креативності, відповідальності тощо. Серед об'єктивних – відсутність мотивації до самостійного написання наукової роботи/статті (64 % респондентів), невміння писати наукові роботи/статті (59 %), відсутність відповідальності за плагіат (45 %), відсутність розуміння поняття плагіату (41 %), абсолютний доступ до будь-якої інформації, нездатність продукувати нові ідеї, слабкий теоретичний рівень підготовки, відмирання

системної навчальної та наукової роботи, складність визначення першоджерел, недостатня поінформованість щодо правомірного використання чужих текстів, низький рівень професіоналізму та зацікавленості викладачів (17 %), нейтральне ставлення викладачів до плагіату (11 %), тощо [6, с.25].

В Одеській національній академії харчових технологій дотримуються принципів академічної доброчесності та корпоративної культури, про це свідчить «Декларація про академічну доброчесність» підписана кожним викладачем [7]. Крім цього, в академії діє «Положення про академічну доброчесність в Одеській національній академії харчових технологій» [8]. Питання про академічну доброчесність постійно розглядаються на засіданнях кафедр і вчених рад факультетів, Вченої ради академії.

На мою думку, відповідно до законодавства, основними засобами запобігання проявам недоброчесності та плагіату можуть бути:

- проведення інформаційних занять, тренінгів, семінарів, дискусій з питань академічної доброчесності;
- постійне підвищення кваліфікації викладачів та обмін досвідом з питань академічної доброчесності;
- формування професійної етики та культури написання академічних і наукових робіт;
- несення академічної відповідальності та відповідальності за порушення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин [1; 4, с. 17];
- надання достовірної інформації про власну діяльність та виконання своїх службових обов'язків на високому професійному рівні;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності іншими учасниками освітнього процесу;

– створення внутрішнього репозитарію учбових та наукових робіт (монографій, підручників, статей, курсових робіт, курсових та дипломних проєктів, кваліфікаційних магістерських робіт, тощо) [9, с. 65];

– використання програмного забезпечення для перевірки та виявлення ознак плагіату [9, с. 66].

Прояви порушень академічної доброчесності негативно впливають на імідж всього освітнього простору України та його учасників. Отже, для забезпечення якості вищої освіти організація освітнього процесу має базуватися на боротьбі із будь – якими проявами академічної недоброчесності (плагіатом, хабарництвом, списуванням і т.п.).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145 – VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Тицька Я. О. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. Одеса, – 2018. – № 34. – С. 4 – 7. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc34/juspradenc34.pdf>.

3. Кодекс академічної доброчесності національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Кодекс-академічної-доброчесності.pdf>.

4. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>.

5. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>.

6. Штефан А. Причини вчинення плагіату та шляхи його попередження // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2017. – №4. – С. 24-30.

7. Декларація про академічну доброчесність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.onaft.edu.ua/download/pubinfo/DECLARATION-pedagogical-worker.pdf>.

8. Положення про академічну доброчесність в одеській національній академії харчових технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.onaft.edu.ua/download/pubinfo/Regulat-Academic-Integrity.pdf>.

9. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – 169 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/ssuserc048841/ss-98536846>.

*Біда М. Б.,
канд. екон. наук,
доцент кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ПЛАГІАТ: НАПРЯМКИ ПОДОЛАННЯ У РАМКАХ НАВЧАЛЬНО-ВІХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Плагіат – тема, яке хвилює всіх науковців незалежно від місця в ієрархічній системі університету, бо є актуальною для студентів, асистентів, наукових співробітників, академіків. Це є грубим порушенням етики, проявом непрофесіоналізму, а також суперечить цінностям, які університетська освіта хоче закласти в теперішніх та майбутніх науковців, як от: захист прав інтелектуальної власності, повага до праці інших, якість інформації та добросовісна поведінка.

**ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ-
СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В
НАЯВНІЙ ФОРМІ**

Організатори Стажування не гарантують, що веб-сторінки будуть доступні постійно і вільні від помилок. Організатори Стажування не несуть відповідальності за будь-які прямі, непрямі, фактичні чи побічні збитки, упущену вигоду, тимчасове припинення діяльності, що виникло в результаті неправомірного використання опублікованих матеріалів, у тому числі і у випадку, коли Організатори Стажування були поінформовані про можливість таких збитків.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Організатори Стажування не здійснюють і не можуть здійснювати перевірку інформації, даних, викладених авторами в тезах, есе і не несуть відповідальності за зміст такої інформації. В разі порушення авторами прав інших осіб, Організатори Стажування має право у будь-який час на свій розсуд видалити публікацію.